

DEBATS CONFINATS

MÓN RURAL I CORONAVIRUS

Dimarts 5 de maig

Joan Martínez Alier – Economista

<https://www.vilaweb.cat/noticies/joan-martinez-alier-el-pib-es-un-invent-metafisic-per-disciplinar-la-gent/>

- Cal revisar el PIB com a indicador de riquesa, i utilitzar indicadors socials i ecològics.
- Cal reduir la mobilitat.
- Cal una agroecologia local i un urbanisme ecològic.
- Renda Bàsica Universal.
- Valor del silenci i l'aire net.
- Habitatge al món rural, és ple de cases buides.

Gustavo Duch

<https://www.lavanguardia.com/lacontra/20200502/48894060250/aquesta-crisi-pandemica-convida-al-ruralisme-a-tornar-a-lhort.html>

- El tancament, durant el confinament, dels horts d'autoconsum ha estat una mostra d'urbanocentrisme.
- El món urbà, apinyat, és vulnerable en aquests moments.
- Les comunitats rurals són més resilents, per la possibilitat d'autosuficiència i per l'espai vital. Cal fer èmfasi en COMUNITAT, les xarxes de relació i suport que encara perduren al món rural.
- Cal una rerulització urbana, exemplificada en la necessitat dels horts urbans.

Xavi Ginés

<https://15pobles.wordpress.com/2020/03/29/les-administracions-parteixen-de-la-idea-que-la-ruralitat-morira-i-el-que-intenten-es-fer-mes-fluix-el-colp/>

- Que el món rural sigui un ESPAI DE FUTUR depèn de la percepció que en tinguin els propis habitants.
- Parlar de despoblació porta a la victimització. Cal un canvi narratiu en positiu. Al món rural tenim un NIVELL DE POBLACIÓ SOSTENIBLE.
- El problema greu actualment és la MASSIFICACIÓ URBANA, és la densitat alta de població que genera problemes socials i ecològics.
- JOVENTUT: Han de veure món, però amb l'opció oberta de desenvolupar la tasca per la que s'han preparat. En aquest sentit sembla que determinades feines siguin exclusives del món urbà, quan en realitat el que cal és certes adaptacions a la realitat rural. A diferència de fa 50 anys, no hi ha demanda de mà d'obra al món urbà, ni excedent de població al camp. Per tant els joves marxen per la creença de no poder dur a terme les mateixes iniciatives al món rural que a la ciutat.
- Cal saber veure que moltes propostes engrescadores i innovadores només es poden dur a terme al món rural.
- SERVEIS BÀSICS: Són bàsics per a l'establiment de famílies.
- Transport a demanda.
- BORSES DE TREBALL TERRITORIALITZADES (ESCOLA RURAL, SANITAT), per tal que hi accedeixin els que realment volen viure al món rural, i no com a pas per obtenir un destí millor.

MODERADOR:

Com heu viscut el confinament?

JM COLL:

Tota la gestió s'ha fet pensant en les ciutats, com sempre. En quan a l'oportunitat que se'ns obre, cal seguir amb el que ja s'estava iniciant, que és el camí de la SOSTENIBILITAT. Cal però una bona xarxa de comunicació (Internet) i obrir els ulls a les potencialitats del món rural, i apostar-hi de debò. A nivell turístic, entorns menys massificats guanyen valor. I cal comptar que el gran problema que tenim actualment és el CANVI CLIMÀTIC, i que el món rural i la seva forma de vida té moltes claus sobre com enfortir-s'hi.

ISABEL AYALA:

Des del món urbà, durant el confinament i la forma de viure'l, s'ha sentit certa enveja per la possibilitat de contacte amb la natura en els entorns rurals. Però per plantejar-se viure al món rural, tot i aquestes noves condicions favorables, calen SERVEIS, un peix que es mossega la cua perquè si no hi ha serveis la població no es queda i si no hi ha demanda l'administració no considera essencial oferir aquests serveis. El cas d'INTERNET i xarxes i la possibilitat de teletreball és un exemple clar d'això, en que la manca de demanda fa que les empreses no s'esforcin a oferir un bon servei. L'oportunitat és de grans dimensions, per la possibilitat de poder participar en reunions sense necessitat de desplaçar-se al món urbà, o per a crear xarxa dins del dispers món rural.

El turisme dels entorns rurals es pot veure beneficiat, ja que s'enfortirà la tendència a fugir de la massificació.

En tot cas calen iniciatives com el Fòrum de la nova ruralitat, per explorar possibilitats i sumar esforços.

JAUME SALVAT:

Cal considerar que abans del coronavirus, el que ha despoblat el món rural han estat polítiques concretes que han enfortit el món urbà. En aquest sentit però, el coronavirus ha mostrat els límits del model, han mostrat que ens trobem amb una autèntica CRISI DE SOCIETAT. Per primera vegada amb certa generalització es dubta de la bondat de la tendència històrica de creixement urbà que despobla i desertitza el món rural. Aquest món rural que passa a ser un proveïdor d'aliments, oci, natura, i que en funció d'això pot sobreviure. Amb el Covid-19 es posa en dubte el model urbà, i el model rural, amb baixa densitat de població i espai vital pren un valor nou.

Pel que fa al turisme, cal tenir cura que s'organitzi de manera que deixi benefici al lloc rural, que no sigui un turisme d'evasió urbana sense contacte amb la societat rural.

També es corre el risc que neixi una NOVA VIDA RURAL, tal com ha succeït en altres moments històrics amb epidèmies. Que el món rural sigui només un refugi sense que s'hi generi vida real.

MONTSE SOLÀ:

Cal destacar com s'ha manifestat clarament la gestió urbanocèntrica del confinament. El relat del coronavirus ha estat urbà, fet des dels llocs d'alta densitat de població. No hi ha hagut una mirada des del món rural (fins que s'han començat a veure les incongruències de determinades normes).

Cal reflexionar sobre les segones residències, que al Priorat són de persones que no viuen a la comarca però sovint en són originaris o hi tenen lligams familiars. La campanya NO VINGUIS, del Consell Comarcal del Priorat sembla que ha generat certa sensació d'injustícia, se'ls diu sempre que vinguin (benefici per als pobles) i ara se'ls hi ha demanat que no vinguin. En tot cas podria er que entre aquestes persones es generi una reflexió sobre la possibilitat de retornar al poble. Però també cal estar atent a la possibilitat que els pobles siguin pobles dormitoris, amb els projectes laborals fora de la comarca. En aquest sentit cal reivindicar amb força el FER POBLE. Enfortir el sentiment de COMUNITAT, integrar els que vinguin, fomentar la participació social, la pertinença.

JM COLL:

S'està treballant en iniciatives de coworking rural, que pot permetre que determinades feines ara considerades totalment urbanes, es puguin dur a terme a l'entorn rural (en un coworking a més es generen idees, sinergies i innovació), i fer certes feines presencials (en entorns urbans) amb certa periodicitat.

En tot cas una hipotètica pujada de població crea noves necessitats a abordar, tals com l'abastiment d'aigua, les deixalles...

JAUME SALVAT

El futur urbà s'ha d'emmirallar en el concepte de comunitat rural, cal crear-hi i enfortir xarxes comunitàries de suport. El món rural pot mostrar el camí de l'habitabilitat de les ciutats, portar el camp a la ciutat, tal com predicaven els higienistes. Ja s'estan pensant les ciutats del futur i sembla clar que la vegetació (sanitat de l'aire, mitigador tèrmic) i la producció d'aliments (horts urbans, sobirania alimentària) tindran un paper central.

Pel que fa al gran problema de l'augment de població, la MANCA D'HABITATGE, cal estar atents a que no succeeixi com amb el món del vi, en que el prestigi dels vins del Priorat ha portat a certa gentrificació i especulació amb el preu de la terra (i les cases). Amb la revalorització del món rural es podria repetir aquest efecte. En aquest sentit, la voluntat de facilitar l'accés a la vivenda podria trobar una competència molt forta del sector immobiliari destinat al públic de luxe.

Pel que fa al món agroalimentari, clau en el món rural, la tendència és que cada vegada més els pagesos siguin peons a sou d'empreses a vegades de capital forani, cosa que pot tenir una gran incidència en quin teixit social es desenvolupa als pobles.

MONTSE SOLÀ:

El problema amb l'habitatge ja el trobem actualment, ja que si es cerca lloguer a determinats pobles només se'n troba per a fer estades turístiques, (AIRBNB per ex), habitatges d'ús turístic tan legals com ilegals. En tot cas un pas per millorar aquesta situació ja asfixiant, podria ser fer una regulació d'aquests habitatges sense acceptar noves legalitzacions, cosa que afavorirà l'accés a l'habitage i també els establiments legals.

Cal dir que la política d'habitage als pobles ha estat gairebé nul·la. Només es pot citar una promoció d'habitage social a Cabacés. És difícil construir nous habitatges (tot i que és possible treballar amb l'INCASOL), però tampoc s'ha explorat la possibilitat de rehabilitar habitatges vells i adaptar-los a les necessitats actuals (generant apartaments en el que ara es considera un sol habitatge, explorant formes comunitàries de compartir certs espais...).

En tot cas per a obrir aquest camí, primer caldria fer un CENS DE CASES BUIDES.

JOAN VAQUÉ:

Sobre un cens de cases buides, que es podria fer a nivell municipal i comarcal, caldria esbrinar:

- primera residència
- segona residència
- immoble sempre tancat
- estat de ruïna

Cal explorar també conceptes o iniciatives com el de MASOVERIA RURAL, promoguda per la DIPBCN. Curiosament el concepte masoveria, que és rural, ha agafat nova força al món urbà (masoveria urbana) com una manera de que els joves sense recursos puguin accedir a habitatges sense grans costos ni hipoteques, amb un acord amb el propietari que es beneficia de la revalorització de la seva propietat. Com a idea o model a explorar, cal veure'n les possibilitats i tenir solucions imaginatives, com crear diferents habitatges en una mateixa propietat. Els llogaters fan les

obres, així que cal un CÀLCUL D'AMORTITZACIÓ DE LA INVERSIÓ per calcular el mínim temps de viure-hi. No és una idea fàcil de dur a terme, i per tant es necessita el màxim suport institucional.

Pel que fa a polítiques d'habitatge, una de ben realista seria imposar un impost especial a les cases buides sense cap ús i deixades en situació de ruïna.

Sembla que amb el Covid-19 s'ha aturat la tendència dels habitatges d'ús turístic, i depenent de com es repregui la mobilitat, pot ser que per al propietari sigui millor obtenir una renda menys substancial però més regular en el temps (ingrés segur), amb llogaters de llarg abast enlloc de lloguers turístics esporàdics.

JAUME SALVAT:

Per repoblar l'entorn rural l'habitatge és fonamental. Una possible iniciativa seria utilitzar el Banc de Terres com a Banc d'habitatge, i potenciar-ne les possibilitats de creació de xarxa de suport i comunitat.

Pel que fa a les NOVES INCORPORACIONS, cal projectar el món rural com a lloc de noves oportunitats, no només lligades al món agrari. En aquests moments, per a joves que hereden terra familiar, pot arribar a ser limitant el fet de sentir el pes de l'obligació de tenir cura de les terres familiars, sense que aquesta possibilitat colmi les seves expectatives vitals. En aquest sentit cal desvincular el treball de la terra i fer de pagès a la propietat. L'opció de fer de pagès ha de ser més lliure. Pel que fa a la propietat, trobar persones fora del nucli familiar que treballin les terres amb ganes i entusiasme és la millor manera de preservar el valor patrimonial. Cal doncs un canvi de mentalitat per veure que els nous pagesos possiblement no seran nascuts a l'entorn rural.

Per altra banda, pel que fa a la necessitat de fer POLÍTIQUES RURALS específiques, cal tenir en compte que hi ha demanda de treballadors al món rural i aquestes places no es cobreixen, així que el problema del despoblament no sempre va lligat a qüestions laborals i econòmiques.

JOAN VAQUÉ:

El comerç local té una importància econòmica i social. Cal generar consciència (com?) de la necessitat de tenir comerç local abastit amb producte local sorgit del teixit productiu local. Ara com ara la sobirania alimentària al Priorat és pràcticament nul·la. En aquest sentit cal una reflexió del sector vitivinícola, del que la comarca depèn massa. El sector del vi s'ha de mantenir i potenciar, però alhora s'hauria de diversificar i obrir-se a altres conreus complementaris, entenent els cellers com a empreses agràries. Cal tenir un sector exportador potent però autoabastiment alimentari.

Pel que fa a la feina, cal dir que ja fa temps que a la ciutat el món laboral està força estancat i la feina que s'hi pot trobar és de baixa qualitat.

El covid-19 estar posant de relleu les febleses de la nostra societat. Entrem en una època de major incertesa, en que la sobrepoblació i la superconcentració urbana són un problema sanitari i d'abastiment, per exemple d'aigua, tenint en compte que les grans zones urbanes catalanes es troben arran de mar.

El model rural ara com ara sembla més resilient i adaptable pels valors propis. Aquests valors, però, és important protegir-los de la mercantilització per tal que la població se'n pugui beneficiar realment. Aleshores però, QUÈ CAL FER DES DEL MÓN RURAL?

Cal donar VALOR als que viuen a l'entorn rural i posar un PREU just als que l'utilitzin. Cal apujar preus del sector turístic i dels productes locals per tal que siguin valorats. Cal que el sector turístic no caigui en el LOW-COST i que s'augmenti el valor del viatge i de l'experiència viscuda. Per tant nosaltres, com a COMUNITAT RECEPTORA hem de pensar com rebem, què expliquem (gent, cultura, vida).

REFLEXIONS CONJUNTES:

També cal comptar amb el turisme d'estiueig, lligat al teletreball. Tothom recorda els estius al poble durant la infantesa. Cal comptar que aquest turisme però, va lligat a la disponibilitat d'una segona residència, per tant no és factible per tothom. És un turisme que té un vincle amb el lloc, un

turisme que valorarà la necessitat d'oxigen i calma.

POLÍTIQUES LOCALS:

En serveis, aigua, connectivitat, augment de població a l'estiu.

COMERÇ LOCAL:

Hi ha hagut casos de botigues que estaven prop del tancament i que s'han rellançat amb el confinament, cosa que ha de fer relexionar sobre el valor que suposa tenir comerç als pobles. Cal incorporar noves maneres de comunicar-se amb el client. Considerar el comerç un servei bàsic, i si no es sustenta revisar la fiscalitat.

GENT GRAN:

Cada cop més gent gran decideix tornar o jubilar-se en pobles. En aquest sentit, i donades les oportunitats que es generen cal millorar l'assistència i cures així com el transport. Cal tenir en compte que en aquests moments les residències de gent gran s'han convertit en llocs perillosos.